

העותרים:

1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
 3. רופאים לזכויות אדם – ישראל
 4. במקום – מתכננים למען זכויות תכנון
 5. יש דין – ארגון מתנדבים לזכויות אדם
- ע"י ב"כ עו"ד רעות שאער ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נ ג ד -

המשיבים:

1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית
 2. ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון
- ע"י ב"כ ממחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה, ירושלים

תגובת העותרים לתגובה המקדמית מטעם המשיב

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מיום 22.4.2025 ומיום 18.5.2025 מתכבדים העותרים להגיש תגובתם כדלקמן:

1. במסגרת עתירה זו התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי המורה למשיבים כדלקמן:
 - א. מדוע לא יפרסמו בשפה הערבית את הצווים המורים על מגבלות תנועה כהגדרתן ב"נוהל מגבלות תנועה" של ענף מבצעים בפיקוד מרכז (פקודת בט"ש מס' 700 (נובמבר 2019) (להלן: **נוהל מגבלות תנועה** או **הנוהל**), באתר אינטרנט וביישומון לטלפון נייד (להלן: **הפרסום**).
 - ב. מדוע במסגרת הפרסום כאמור, לא יפורטו מועדי הטלת הצו ותפוגתו, המיקום שעליו הוטלו מגבלות התנועה מכוח הצו והסיבה לקביעת מגבלת התנועה.
2. אם כן, עניינה של העתירה בחובה לפרסם צווי הגבלת תנועה, המוחלים על האוכלוסייה הפלסטינית המוגנת בשטח הגדה המערבית, מכוח נוהל מגבלות תנועה. מדובר בצווים אופרטיביים, שנועדו להגביל או להכווין את התנהגות התושבים. נדמה כי אין מחלוקת, שהטלת הגבלות תנועה במקומות רבים מאוד, בה בעת, וסגירה מוחלטת של דרכים לתנועת פלסטינים (קרי, על יסוד מאפיין שעניינו אבחנה אתנית – לאומית), היא פרקטיקה חשודה כמפלה בלשון המעטה, אשר שוללת חירויות יסוד ופוגעת בזכויות אדם באופן נרחב ביותר.
3. מכך אף נגזרת חשיבות הפרסום כאמצעי העשוי לאפשר ביקורת, לוודא הליך תקין ולקרב את הפגיעה בזכויות אדם למתחם הסבירות והמידתיות באמצעות מתן זכות שימוע וגישה לערכאות. עוד נדמה, כי אין חולק שהצווים הם הוראות חוקיות "בנות פועל תחיקתי" שיוצאות תחת ידי

המפקד הצבאי (להלן: **המשיב**). בעתירה הובאו דוגמאות נקודתיות רבות למקרים שבהם הצווים אינם נחתמים ונאכפים כנדרש בהתאם לדין הצבאי והנוהל (על ידי גורם מוסמך, לאחר קבלת החלטה בהליך סדור והתייעצות כנדרש, לאחר מתן זכות שימוע במקרים המחייבים זאת וכיוצא בזה), והצווים עצמם אף אינם מפורסמים באופן אפקטיבי – כלומר, אינם נגישים למי שכפופים להם.

4. יודגש, כי **העתירה מתמקדת אך ורק בפרסום הצווים, ואינה מערערת על תוקפם של צווים כלשהם מטעמים הנוגעים להליך אישורם או לשיקול הדעת שעמד ביסוד ההחלטות עליהם.**

5. הנוהל מבחין בין מגבלות תנועה ארוכות טווח (מעל 30 יום) שלגביהן קיימת חובת פרסום מראש, מגבלות תנועה לטווח בינוני, ומגבלות תנועה המוטלות באופן מיידי לנוכח צורך דחוף. הנוהל קובע שככלל, צו הגבלת תנועה יעוגן בצו בכתב שלגביו חלה חובת פרסום, אך "בנסיבות חריגות לנוכח קיומו של צורך מבצעי דחוף" אפשר שיוכרז בעל פה בשלב ראשון, וצו בכתב ייחתם בהקדם האפשרי, ככל שיוסיף לעמוד בתוקף.

6. בתגובה המקדמית מפנה המשיב לסמכות המפקד הצבאי להורות על "שטח צבאי סגור" או על "שטח ביטחוני מיוחד" האסור בכניסה לפלסטינים בתחום שיחליט, בהתאם לנהלים חסויים (פסקאות 27-28 לתגובה המקדמית). **גם נושא זה חורג מעניינה של העתירה, אשר עוסקת בצווים שלפי הנוהל, וככל הנראה גם לשיטת המשיב, יש חובה לפרסומם.**

7. העותרים יוסיפו – בהתאם לנוהל, את הצווים החייבים בפרסום יש לפרסם לידיעת הכפופים להם, לא "בשששו", או אם לשאול מן הסופר דאגלס אדמס שדברים מתוך ספרו "מדריך הטרמפיסט לגלקסיה" מובאים בפתח הפרק המשפטי בעתירה: בתיבה נעולה שעליה כתוב "זהירות נמר" בשירותי המרתף האפל של לשכת תכנון מחוזית כלשהי. לפרסום ממש – באופן שיובאו לידיעת הציבור, שאחרת המשיב אינו יוצא ידי חובת הפרסום הקבועה בדין ובנוהל.

8. כאמור, העותרים אינם טוענים לעניין הפעלת שיקול הדעת בהטלת מגבלות תנועה קצרות או ארוכות טווח או לעניין אופן ניהול החסימות, ואינם קוראים להתערבות בשיקול דעת זה. העותרים אף אינם טוענים דבר בעניין סמכותו של המפקד הצבאי לסגור שטחים משיקולים מבצעיים, בנסיבות המלמדות על דחיפות או כאלה שבהן יש טעם מבורר להטיל חיסיון ולא לפרסם קיומה של מגבלת תנועה משיקולים ביטחוניים. הכלל הוא, כמובן, שיש לפרסם הוראה חוקית בהעדר הצדקה כבדת משקל שלא לעשות כן וכיו"ב. העתירה אף אינה עוסקת בפרקי הזמן שבמהלכם אין מתפרסם צו הגבלת תנועה שהוטל בדחיפות בשל צורך מיידי (אז על המשיב לפרסמן בהקדם האפשרי לאחר מכן).

9. אם כן, בשונה מעניין **אטקס** (עת"ם 13-08-19522 **אטקס נ' המינהל האזרחי** (6.1.2015)), שאליו מפנה המשיב בתגובה המקדמית, עתירה זו עוסקת באותן מגבלות תנועה **שחייבות בפרסום בעת שהן מוחלטות בפועל** גם לשיטת המשיב, כל זמן שהן חלות והציבור הפלסטיני כפוף להן בעל כורחו ונדרש לציית להן, וזאת בהתאם לנוהל ובהלימה לתכליתו. היא אינה מתייחסת לצווים חסויים שלא פורסמו כלל. הטענה האלמנטרית שעומדת בלב העתירה היא שאת המגבלות הללו המוטלות באופן כללי על האוכלוסייה הפלסטינית יש לפרסם לא כדי לצאת ידי חובה, אלא באופן אפקטיבי ונגיש.

10. עסקינן בצווי הגבלת התנועה הפומביים, שלגביהם קובע הנוהל חובת פרסום שאותה המשיב אינו מכחיש ואינו מבקש לבטל. על פי הנוהל, על הפרסום של צווים אלה להתבצע לידיעת הציבור **בכל האופנים הבאים** (במצטבר):

(א) **במשרדי המתק"ים (מפקדות תיאום וקישור) הישראלי והפלסטיני הגזרתיים**. מאז פרוץ המלחמה המתק"ים הישראליים סגורים בפני פלסטינים, ולמתק"ק הפלסטיני נמסר מידע חלקי ביותר.

(ב) **בתחנות משטרת ישראל**, שכללל לפלסטינים אין גישה אליהן, ולמצער עליהם לעבור דרך חתחתים והמתנה ארוכה על מנת להיכנס אליהן גם לשם הגשת תלונות. מאז פרוץ המלחמה, משטרת ישראל מפנה פלסטינים להגיש תלונות בתחנת בנימין בלבד.

(ג) **במקום מגבלת התנועה – על מפקד הכוח בשטח להציג את הצווים לכל דורש**.

(ד) הנוהל קובע עוד, כי ניתן לפרסם את הצווים גם **בכל דרך אחרת** שמוצא המפקד הצבאי לנכון.

11. **בפועל – הפרסום אינו מתקיים כיום במרבית האופנים שקובע הנוהל, ודאי לא בכולם**. מי מבין התושבים הפלסטינים שמבקש לקבל את צווי הגבלת התנועה החלים עליו, אינו יכול לעשות כן כלל במקרים רבים, ולמצער נדרש להשקעת זמן ומאמץ בלתי מתקבלים על הדעת, בפרט שעה שצווי החסימה עשויים להשתנות חדשות לבקרים. הלכה למעשה, הגישה לצווים תיאורטית בלבד. פרסום הצווים אינו מתקיים או אינו אפקטיבי.

12. נביא להלן מקטעים מתוך תצהירים עדכניים שנאספו לתמיכה בתגובה זו, ובהם מתארים תושבים פלסטינים מאזורים שונים בגדה המערבית את מצב הדברים בשטח.

13. כך מתוך תצהירו של מר ע"צ, תושב כפר חארס: "בשנה וחצי האחרונות, שתי הכניסות לכפר סגורות בשערי מתכת, וכמעט שלא פותחים את השערים. השער המערבי, הראשי, סגור כבר יותר מחודש. הכניסה לכפר חארס סגורה גם היא, וגם המעבר המזרחי סגור. כל מה שיש לנו זה הכביש הנטוש, כביש 5 הישן, שממנו אפשר לנסוע לכיכר אריאל ומשם החוצה. הדרך הזאת מסוכנת, והיא לא מתוחזקת, וכמובן מאריכה משמעותית את הדרך. זה לא רק הכפר שלנו, רוב הכפרים באזור הותקנו בהם שערים וחסימות בכניסות, ומכשולים אחרים. גם סלפית שזו בירת המחוז. חוסמים את הכניסה לעיירה סלפית בכל הוראה מראש עיריית אריאל. בסלפית יש את בית החולים הממשלתי, את האוניברסיטאות, משרדי הממשלה. כל השירותים האזרחיים נמצאים שם אבל יש ימים שבהם אי אפשר להגיע. אם אני רוצה מחר בבוקר לצאת מהכפר שאני גר בו, ... אין לי שום דרך לדעת אם השערים יהיו פתוחים או יהיו סגורים. אני שואל מכרים מה הם ראו בפעם האחרונה שהיו בדרך, אבל בכל יום המצב משתנה. אני דיברתי עם מנהל המתק"ק [הפלסטיני] בסלפית, הוא אמר לי שהצבא מעולם לא הודיע להם אם הם מתכוונים לפתוח או לסגור שערים או לעשות בידוק מחמיר במקומות האלה. גם אם הם פונים עשרות פעמים בנוגע לחסימות, זה בדרך כלל לא מסייע. ... אין לנו שום אפשרות לדבר עם החיילים ולבקש מהם להציג צו או משהו דומה. הרעיון הזה מצחיק אותי מכיוון שהוא מנותק מהמציאות. ... כשהשער נפתח, החיילים רואים מלמעלה כל מי שעובר ברגל או ברכב, אבל אי אפשר לדבר איתם, ואי אפשר לבקש מהם כלום. כאשר השער סגור – אין שם חיילים, החסימה לא מאוישת, אלא השער פשוט נעול ומונע מעבר."

14. וכך מתוך תצהירו של מר ג"א, תושב בית לחם: "כשהתחילה הפסקת האש בעזה, הצבא הציב שערים צהובים בכל הדרכים שמובילות לערים בגדה המערבית, וגם לבית לחם. הוצבו אולי 300 שערים. השער הזה לפעמים סגור, לפעמים מאויש על ידי חיילים. ... מההתרשמות שלי, החיילים בשטח מחליטים מתי לסגור את המחסום. ... רוב הזמן אי אפשר לדעת מה הסיבה. אני לא ראיתי על אף מחסום פרסום של שעות הפתיחה והסגירה שלו ולא ראיתי פרסומים של המת"ק הפלסטיני לגבי פתיחה וסגירה של מחסומים. כשאני עובר במחסום אין מצב שאני אוכל לבקש מהחייל לראות צו או את הוראת הפתיחה והסגירה. אני עלול לקבל כדור בראש. ... אין שום גורם רשמי שמפרסם עדכונים או שבאמצעותו אני יכול להתעדכן במצב המחסומים."

15. וכך גם מתוך תצהירו של מר ע"ע, תושב בני נעים: "אני תושב בני נעים, ובתפקידי אחראי על קשרי הציבור של עיריית בני נעים. יש שתי כניסות לבני נעים, מדרום וממערב. הכניסה הדרומית חסומה לגמרי בשער ברזל מאז תחילת המלחמה. הסיבה היא הקרבה להתנחלות בני חבר. השער לא מאויש, הוא פשוט סגור כל הזמן. הכניסה המערבית גם היא הייתה חסומה במשך חודשים ונאלצנו לחפש דרכים חלופיות. ... לפני כחודשיים הכניסה המערבית נפתחה 24 שעות ביממה. בשבוע האחרון הגיעו חיילים למקום והתחילו לבצע בידוק מאוד קפדני. הם הגיעו, למשל, שלושה ימים במהלך השבוע לסירוגין. לא היתה הודעה על כך. ... לגבי בקשה מהחייל במחסום לראות את הצו, זה משהו שאולי היה אפשר לעשות בעבר. מאז המלחמה, אי אפשר לדבר עם החיילים. אנחנו שומעים על מקרים שבהם פלסטינים במחסום ניסו, אפילו מרחוק, לשאול שאלה, וישר החיילים כיוונו אליהם נשק ואפילו ירו באוויר. אי אפשר לפתוח בשיחה עם החיילים מבלי לסכן את החיים."

16. ואלה הן דוגמאות בלבד. לתגובה זו מצורפים זולת תצהיריהם של מר ע"צ, מר ג"א ומר ע"ע, גם תצהיריהם של מר סח"ד, מר פ"ד, מר פ"ד ומר ג"א.

17. המשיב מבקש, אם כן, לשמר מצב זה ביחס לצווים שאף לשיטתו חייבים בפרסום. הדברים הובאו בפירוט בעתירה אך בשל חשיבותם נביאם פעם נוספת תוך התייחסות לטענות המשיב בתגובה המקדמית.

18. **המת"קים הישראליים:** המת"קים הישראליים סגורים, ככלל, לקבלת קהל עבור פלסטינים מאז פרוץ המלחמה, וממילא ההגעה אליהם קשה ומסורבת בשל מחסומי הדרכים. המענה הטלפוני במת"קים לרוב מפנה תושבים פלסטינים לפנות למת"ק הפלסטיני. גם כאשר ניתן מענה טלפוני, הוא כמובן אינו יכול להוות תחליף לצפייה פיזית בצו ובפרטיו, לרבות מיקום הגבלת התנועה המדויק על גבי מפה.

19. **הצגת הצווים על ידי החיילים בנקודת החסימה:** טענת המשיב בדבר פרסום הצווים בנקודות החסימה מופרכת מיסודה. ראשית, כידוע למשיב, חלק ניכר מהחסימות אינן מאוישות כלל. בשנים האחרונות הצבא הציב שערי מתכת בכניסה לדרכים שונות בגדה, ואלה נפתחות או נסגרות ללא כל התראה מראש ומשנות את סדרי חייהם של התושבים. בנוסף במקומות רבים החסימות הן באמצעות חפירות עפר המונעות מעבר בדרכים חקלאיות, או הצבת בטונדות החוסמות מעברים, או התקנת גדרות תיל בשכונות מגורים וכו'. כל אלה אינם מאוישים, אין חיילים במקום. אדם מגיע לחסימה הפיזית, ועליו לשוב על עקבותיו. אין ממי לבקש צו, הסבר או מידע לעניין מועד הפתיחה העתידי. על פי נתוני המתאם ההומניטרי של האו"ם, מאוגוסט 2023, ברחבי הגדה המערבית 304

חסמי דרכים, תלוליות עפר ושערי דרכים; 73 סוללות עפר, גידורי כבישים ושוחות; ו-80 מכשולים נוספים מסוגים שונים. כלומר, קיימות מאות חסימות ממין זה, הנסגרות ללא התראה מראש.

20. שערים שהציב המשיב בכניסות לכפרים א-נבי סאלח, עאבוד, דיר אבו משעל, דיר איבזיע, אל-מורייר (בכניסה המזרחית המובילה לכביש אלון), ועטארה ושני שערים בכניסות לדיר ניזאם נסגרים ללא התראה מראש. שערים חדשים הוצבו בדרכים מאז אוקטובר 2023: שניים בעין יברוד, אחד בכניסה למעבר התחתני המוביל לכפר סילוואד והשני חוסם את הגישה לכביש 60. הצבא סוגר אחד מהם לסירוגין. כמו כן הציב הצבא שער בכניסה לכפר רנתיס והוא סוגר אותו לעיתים קרובות. בנוסף חסם הצבא בערימת עפר את הגישה מכביש אלון לכביש 4561 המוביל לכפר מאלכ (ראו: הגבלות תנועה קיצוניות שמטילה ישראל בגדה מאז המלחמה בעזה משבשות את חייהם של למעלה משני מיליון פלסטינים, **בצלם** (20.3.2024)).

צילומים מדגמיים של שערים וחסימות בלתי מאוישים שהציב המשיב (למיטב הידיעה) בדרכי הגישה לכפרים שונים מצ"ב ומסומנים א'.

21. במקומות שבהן חסימות מאוישות, ברור לכל בר דעת כי הפלסטינים אינם באמת יכולים לשאת ולתת עם החיילים מחשש ליצירת עימות שיסכן אותם. המתרחות הרבה שמאפינת את התקופה האחרונה מובילה לכך שחיילים נמנעים מלאפשר לפלסטינים להתקרב למחסום כאשר הוא סגור. כאשר המחסום פתוח, המכוניות זוחלות דרכו על פי הוראה, ואין שיח חופשי בין החיילים לאוכלוסייה שמצויה תחת כיבוש, קל וחומר שלא ניתן להעלות במצב זה דרישות למסמכים.

22. **פרסום הצווים בתחנות המשטרה:** תחנות משטרת ישראל אינן נגישות לתושבים הפלסטינים המוגנים. ברובן המוחלט התחנות נמצאות בתוך התנחלויות שהכניסה אליהן אסורה עבור פלסטינים, בהתאם להוראות הצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התשל"ה-1970 (הכרזה בדבר סגירת שטח) (ישובים ישראלים) (יהודה ושומרון), התשנ"ז-1997), אלא אם ניתן להם היתר מיוחד לכך. בעת הטלת סגר על הגדה המערבית איסור הכניסה להתנחלויות ולסביבתן נאכף ביתר קפדנות. ועוד – מאז פרוץ המלחמה, משטרת ישראל מפנה פלסטינים להגיש תלונות בתחנת בנימין בלבד. ואולם, אפילו היתה לפלסטינים גישה לכלל התחנות, אין בכך להועיל. למשל, באפשרות המבקשים להגיש תלונה על ביצוע עבירה נגדם להגיע לש"ג היישוב שבו ממוקמת התחנה (דבר הכרוך כשלעצמו בחציית מחסומים ונקודות בידוק והמתנה ממושכת בהם), ולבקש אישור כניסה לשם פנייה לתחנה. לאחר מכן עליהם להמתין פרק זמן לא ידוע, לעיתים שעות, על מנת שניידת סיור משטרתית תלווה אותם אל תוך היישוב, ושוטרים יוליכו אותם לתוך התחנה. גם אם נניח שבדרך זו אפשר גם לבקש לעיין בצווים, ואף אם נניח עוד, והדבר מוטל בספק רב, כי בכל תחנת משטרה תלויים או מוצגים מאות רבות של צווים מעודכנים, וכי השוטרים פנויים ונכונים להציג לכל תושב פלסטיני את הצווים בחפץ לב, איש לא יוליד עצמו בדרך ייסורים זו ואין זו דרישה מתקבלת על הדעת, אף אילו היה הדבר אפשרי.

23. **המת"קים הפלסטינים:** הלכה למעשה, משרדי התיאום הפלסטינים אינם מחזיקים בהעתיקים של כל צווי הגבלת התנועה העומדים בתוקף, אלא מחזיקים מידע חלקי בלבד, ולעיתים מידע משובש שהוא פועל יוצא של שיח בינם לבין גורמים מטעם המשיב. הם בעיקר משמשים גורם מתווך להעברת בקשות של תושבים לעניין פתיחת חסימות אל הצבא, כמתואר גם בתגובה המקדמית.

דרך תקשורת זו מובילה במקרים רבים לאפקט טלפון שבור. בתקופות של מתיחות ביטחונית שבהן נוספות מגבלות תנועה רבות, התיאום והעברת המידע נקטעים ומשובשים.

24. כמתואר בתצהירים המצורפים, המת"קים הפלסטינים אינם מפרסמים ידיעות על סגירת דרכים מראש לגבי הגבלות ארוכות טווח, גם לא לגבי הגבלות בזמן אמת, ולכל היותר מתווכים בקשות לפתיחת מחסומים ומבשרים לתושבים אם וכאשר מאמצים אלה נושאים פרי. כלומר, הם מדווחים על הסרת הגבלות תנועה ולא על הטלתן.

25. ועוד, הנגישות הפיזית למשרדי המת"קים הפלסטינים הממוקמים בערים הפלסטיניות הגדולות אינה עניין של מה בכך, בפרט עבור פלסטינים המתגוררים באזורים מרוחקים ובשטחי C. על מנת להגיע אליהם, על התושבים לחצות מחסומים ולעיתים הדבר כרוך בשעות נסיעה והמתנה ממושכת מאוד. איש לא יכול לצאת למסע כזה לעיתים תכופות, רק כדי להתעדכן במצב מגבלות התנועה באזור מגוריו או באזור מגורי משפחתו. נזכיר, כי ההכבדה העצומה שגורמות מגבלות התנועה מובילות רבים לוותר אפילו על נסיעות חיוניות לקניות, ללימודים ולעבודה.

26. לאחר שאמרנו כל זאת, אין זה סביר להטיל את עיקר האחריות למימוש וביצוע חובת הפרסום של המשיב, ביחס למידע הנוצר ומונפק על ידו, על גורמי התיאום הפלסטינים. המת"קים הפלסטינים אינם יכולים להיות הגורם האחראי להגעת צווים שמפרסם המשיב ליעדם. מטבע הדברים הם יכולים להעביר רק את המידע שמתקבל על ידם, באופן ובמועד בו הוא מתקבל על ידם. המשיב הוא שמטיל ואוכף את המגבלות, חובתו היא לפרסמן לידיעת מי שמושפע מהן, ובידו מלוא היכולת לעשות כן ביעילות.

27. המשיב טוען, כי פרסום אפקטיבי של צווי מגבלות התנועה, אותם צווים שניתן ומתחייב לפרסמם על פי הנוהל, יגרום לקושי או לפגיעה ביטחונית. כלומר, את הצווים שהמשיב בוחר לחסות משיקולים ביטחוניים ותחת נהלים חסויים וכמוסים – אין מפרסמים כלל, ואת מה שמתחייב על פי נהלי המשיב להביא לידיעת הציבור הרלוונטי – יש לפרסם ואולם אך ורק באופן שאינו אפקטיבי.

28. טענה זו מוקשית.

29. ראשית, בהתאם להוראות הנוהל ולהגיון העומד ביסודו, יש לפרסם את מגבלות התנועה (שאינן מיידיות ושקיזמן אינו חסוי מסיבות ביטחוניות) בשורה של דרכים, כשהמטרה הברורה היא להביאן לידי קהל היעד הרלוונטי. אלא שלשיטת המשיב, ככל שניתן להבין מן התגובה המקדמית, חיוני לשמור על מידה ניכרת של הכבדה בגישה למידע המפורסם על ידו. יש לצאת ידי חובת פרסום בלי שהמידע יהיה נגיש וזמין באמת למי שזקוקים לו, ובאופן שיאפשר פיקוח על החלטות הפוגעות בזכויות אדם. גישה זו אינה מתיישבת עם הגיון של הוראות הנוהל וההלכה הפסוקה לעניין חובת הפרסום, בפרט ביחס לצווים בני פועל תחיקתי. במקום שבו חלה חובת פרסום יש לקיימה בתום לב ובנפש חפצה ולא להסתיר את המידע תחת הררי מכשולים וחסמים כך שרק מי שעתותיו בידיו ובעל האמצעים הדרושים לכך יוכל לקבלו. פרסום רוויי מכשולים שאינו אפקטיבי עבור אוכלוסיית היעד – לאו פרסום הוא.

30. שנית, קיים ספק רב בדבר היכולת להסתיר מידע בדבר חסימות דרכים גלויות לעין. החסימות, השערים, הבטונדות, הגדרות, החפירות, המעברים המאושים ואלה שאינם – גלויים לכל. ממילא מיקום השערים וחלק ניכר מנקודות הבידוק ידוע ומוכר לתושבים המוגנים. ועוד, ככל שלשיטת

המשיב ניתן לקבל את מלוא המידע המופיע בצווים במת"ק הפלסטיני, בתחנות המשטרה, באמצעות הטלפון ובאמצעות החיילים במחסום, הרי מי שמקבל מידע זה יכול בקלות להעביר ולהפיץ את המידע ברשתות החברתיות. ועוד – ככל שהצווים אכן מועברים למת"קים הפלסטינים במלואם, ואלה רשאים להפיצם, לרבות באמצעים מקוונים, מה ההיגיון בסירוב המשיב להפיץ את המידע בעצמו?

31. שלישית, אין להתעלם משינויים טכנולוגיים ומכך שכיום רשויות רבות נוהגות ואף נדרשות לפרסם מידע שהוא בעל חשיבות לציבור ומשליך במישרין על זכויות הפרט באמצעים מקוונים. הדרישה לכך שאזרחים יגיעו למשרד ממשלתי באופן פיזי על מנת להיחשף למידע בסיסי הנדרש להם לצרכים יומיומיים, חלפה מן העולם כמעט לחלוטין. הדבר נכון שבעתיים כשמדובר בצווים חוקיים המכוונים התנהגות, ואשר תכנם עשוי להשתנות מדי יום או כמה ימים. התושבים המוגנים אינם אמורים להתפנות מכל עיסוקיהם, לנסוע למת"קים הפלסטינים או לתחנות המשטרה, אפילו המידע היה קיים ונגיש בהם בשלמותו (השוו לפסיקה שניתנה לפני כמעט שני עשורים בעניין חובת משרד הפנים לפרסם את נהליו באינטרנט: עת"ם (י-ם) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים** (5.12.2007); וראו עוד על מימוש חובת אפקטיביות הפרסום באמצעות האינטרנט: עע"ם 4614/05 **מדינת ישראל נ' אורן**, פ"ד סא(1) 211, 257 (2006)).

32. העתירה עומדת על כך שנדרש פרסומו של המידע באופן זמין ושוויוני, שיאפשר לכפופים לצווים לכלכל את צעדיהם. למשל, כך שאדם היוצא לדרכים ברכב יוכל לדעת בראשית היום את שידוע לו בסיומו – היכן הכביש או הדרך החקלאית פתוחים והיכן הם חסומים וסגורים, באילו שעות יפתח המחסום וכיו"ב. עוד נדרש, כי אותו אדם יוכל לדעת מכוח מה נחסמה בפניו הדרך לעבודתו, למוסד הלימודים, לבקר את אימו או לקבלת טיפול רפואי, על מנת להבחין בין חסימות לגיטימיות לחסימות פרטיזניות ושרירותיות (למשל, כאלה המותקנות בידי מתנחלים על דעת עצמם), ולוודא עד מתי יעמוד צו ההגבלה בתוקף ומהם התנאים והסייגים הקבועים בו. פרסום כזה הופך את הפגיעה בזכויות תושב חף מכל פשע, שמוטלת עליו הגבלה גורפת על לא עוול בכפו, למידתית יותר, ומאפשרת לו לכלכל את צעדיו.

33. מעבר לחובה הכללית לפרסם הוראה חוקית שהאוכלוסייה נדרשת להכיר ולציית לה, אי פרסום, אי הצגת צווי מגבלות התנועה והעדר פיקוח על אופן קביעתן ואכיפתן, פותחים פתח לאינספור ליקויים באופן מעשי. ליקויים אלה באים לידי ביטוי בשורה ארוכה של דוגמאות למקרים של הטלת הגבלות תנועה ואכיפתן ללא צו או שלא כדין. הפרסום דרוש, אם כן, על מנת שהצווים וההחלטות ביסודן יוכלו לעמוד במבחן החוקיות והביקורת.

34. חסימות המוצבות על ידי מתנחלים (על פי הסברה, לעיתים אין לדעת בוודאות) מוסיפות להיות תופעה שכיחה ומתרחבת. כך, למשל, תושבי מאחזים לא חוקיים עשויים לחסום דרכים חקלאיות במקומות שבהם הם אינם מעוניינים שהתושבים הפלסטינים יעברו. לעיתים נעשה שימוש בסוג שערים דומה לזה שמוצב על ידי הצבא, כך שקשה לתושבים לדעת בוודאות מה דין השער ומה יקרה אם יחצו אותו. כך, למשל, בחודש האחרון הוצבה חסימה חדשה בדרך חקלאית בסמוך לכפר ברדלה, באופן שמונע מהחקלאים בעלי האדמות במקום להגיע לאדמותיהם ולעבדן. החקלאים אינם יודעים בוודאות אם מדובר בחסימה שהציב הצבא, אך הם סבורים כי מדובר ביוזמה של מתנחלים המתגוררים במאחז סמוך לאדמות. ועוד, כמתואר בעתירה, "שער" מעין צבאי הוצב על

ידי מתנחלים גם באזור הכפר עין שבלי בבקעת הירדן. חרף פניות רבות למשיב בנושא, החסימה הפיראטית מוסיפה למנוע מעבר חקלאים לאדמותיהם.

ראו צילומי החסימה שהציבו אזרחים בדרך חקלאית ליד הכפר ברדלה לפני כעשרה ימים (מימין) ושער שהותקן על ידי אזרחים בדרך חקלאית באזור הכפר עין שבלי באוקטובר 2023 (משמאל):

[התמונות הוסרו]

35. דוגמה מייצגת נוספת לכאוס ולשגיאות המתגלגלות (על גבם של התושבים המוגנים) המאפיינים את מגבלות התנועה במקרים רבים, היא העתירה בעניין מגבלות התנועה שהוטלו בחברון ב"שבת חיי שרה" בחודש נובמבר 2024, הנזכרות בעתירה ובתגובה המקדמית (בג"ץ 54800-11-24 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית** (22.11.2024)).

36. בחברון באופן ספציפי, בשל קיומם של מגורי מתנחלים בצמידות לתושבים מוגנים, ומשום חלוקת העיר לאזורי תנועה הכוללים מגבלות רבות הכפופות לשינויים רבים, נוצר מצב של העדר מידע מהימן בעת שמוטלות הגבלות תנועה חדשות, בין פיקוד הצבא לבין חיילים בשטח, ואפקט "טלפון שבור" בין הפיקוד הצבאי למת"ק הפלסטיני ולתושבים הפלסטינים. כל אלה היו נמנעים אילו היה מקור מידע רשמי ואמין אחד המפורסם לידיעת כל ולא ניתן לחלוק עליו. מכיוון שהמשיב מצא להעלות מקרה זה בתגובתו, נפרט ונסביר מדוע הוא מהווה דוגמה מובהקת לצורך לעמוד על חובת הפרסום.

37. החל מיום ד', 20.11.2024, וביתר שאת ביום ה', 21.11.2024, החלו התושבים הפלסטינים המתגוררים בחברון לקבל הודעות, לפיהן המשיב החליט להטיל על אזור H2 בחברון עוצר מיום ו', 22.11.2024, בשעה 00:06, ועד ליום א', 24.11.2024, בשעה 00:06, וזאת בשל חגיגות "שבת חיי שרה". לפי ההודעה, חריג אחד נקבע לעוצר והוא אפשרות לתפילה במערת המכפלה ביום ו' בבוקר, לפני השעה 12:00, וזאת תוך גישה מוגבלת למקום (מן השוק בלבד). עוד נמסר, כי ייתכן שהעוצר יוסר מוקדם יותר, ככל שהחגיגות יסתיימו קודם לכן.

38. ההודעות לא נמסרו מאת המשיב, ולא נמצא כל פרסום לצווים, שכן צווים, כאמור, אינם מתפרסמים. כפי שקורה בעיר חברון, תושבים פלסטינים שונים קיבלו עדכון בטלפון מאת המת"ק הפלסטיני אודות מדיניות המשיב, כפי שזו נמסרה לו להפצה בקרב התושבים. מי שהדברים נמסרו להם התבקשו להפיץ את המידע בקרב התושבים האחרים באמצעים העומדים לרשותם. משום כך, החלו להישלח לתושבים הודעות טקסט בקבוצות הוואטסאפ השונות בעניין העוצר, על פי המידע שהתקבל מן המת"ק הפלסטיני.

39. בד בבד, במהלך יום ה', 21.11.2024, התושבים החלו לראות את כוחות הביטחון נערכים בעיר לקראת החגיגות, וחיילים מסרו, כי הם צפויים להתפרס ברחבי העיר, לרבות על גגות הבתים, וכי חל איסור מוחלט על תנועה, ויהיה על התושבים להסתגר בבתיהם במהלך כל סוף השבוע.

40. תושבים פנו אל האגודה לזכויות האזרח בישראל באותו היום, וזו מיהרה ופנתה בשעה 16:00 במכתב בהול אל מפקד חטיבת יהודה ואל ראש המינהל האזרחי. עותק נשלח גם למחלקת הבג"צים בפרקליטות ואל יועמ"ש איו"ש. בעקבות משלוח הפנייה יועמ"ש איו"ש, אל"ם אלי לברטוב, בא בדברים עם ב"כ האגודה לזכויות האזרח בסביבות השעה 17:00. אל"ם לברטוב מסר שהמת"ק

הפלסטיני אינו מדייק, כי לא יוטל עוצר כללי, אלא יוטלו הגבלות. מהן המגבלות? לא נתקבל צו או פירוט. נאמר שישלח מענה, ואולם זה לא התקבל.

41. בלית ברירה, ביום ה', 21.11.2024, בשעה 19:30 הוגשה העתירה. הובהר בה, כי שעות טרם כניסתן של המגבלות לתוקף, אלפי התושבים הפלסטינים בחברון אינם יכולים לחזות אלו מגבלות יוטלו עליהם, ואין להם דרך להתמודד עימן מבעוד מועד. כל שהם יודעים, כאמור, שחל איסור מוחלט על יציאתם מן הבתים. ועוד, אף על פי שהמשיב ידע על אודות האירועים הצפויים בחברון, ונערך לכך, הודעה מסודרת לתושבים שתאפשר להם לבחון את המגבלות שעתידות לחול עליהם, ובמידת הצורך להעמידן לביקורת, לא פורסמה מטעמו. על אלפי התושבים ב-H2 להמתין למענה שיימסר לאגודה לזכויות האזרח במועד לא ידוע, או למה שיקרה בפועל במהלך סוף השבוע.

42. בית המשפט הנכבד הורה למשיב להגיב עד לשעה 22:30, ולמסור האם יש כלל מגבלות, ואם כן – אילו. המשיב לא הצליח להגיב במועד, ורק ברבע לחצות הלילה הוגשה הודעה, ונמסר שהעתירה "מבוססת על תשתית עובדתית שאינה עדכנית עוד". להודעה צורף צו חדש, הנושא את תאריך הגשת ההודעה, 21.11.2024. על הצו שהוגש מופיע שמו של מפקד האגודה, ואולם הוא אינו חתום על ידו. על פי הצו, שהוצא בלילה, חברון היא שטח צבאי סגור לצורך החגיגות מיום ו' ב-00:06 ועד ליום א' ב-00:06. מן הצו הוחרגו אזרחים ותושבים ישראלים ו"תושבים קבועים" באזור H2 בחברון. עוד נקבע, כי הפלסטינים יוכלו לעבור דרך שני "חסמים" – האחד שמו "חסם 206" והשני שמו "חסם תמר".

העתק הצו בעניין "שבת חיי שרה" מליל 21.11.2024 מצ"ב ומסומן ב'.

43. על יסוד זאת העתירה נמחקה ביום ו', 22.11.2024, בשעה 06:30 בבוקר לערך, תוך עיגון התחייבות המשיב שאין עוצר, לא יוטלו מגבלות תנועה על תושבי חברון הפלסטינים, ויתאפשר מעבר כאמור.

44. בפועל החיילים המוצבים בחברון לא החזיקו בצו, וניכר כי נמסרו להם הוראות שונות וסותרות. כיוון שהחיילים לא החזיקו בצו ולא הכירו אותו, גם הצגתו על ידי תושבים שקיבלו אותו מהאגודה לא הועילה.

45. במהלך יום ו', 22.11.2024, האגודה פנתה, שוב ושוב, למחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה וליועמ"ש איו"ש בעניין. האגודה דיווחה, שתושבים מעוכבים על ידי הצבא משום שאינם בבתיהם, שחלקם הוכו והיה אף מי שנעצר. האגודה דיווחה על סגירות חוזרות ונשנות של "חסם תמר", ועל דבריהם של החיילים המשרתים במקום לפלסטינים שמבקשים לעבור, כי המחסום סגור. האגודה ציינה, כי מאז שעות הבוקר, התושבים מנסים לברר מהו "חסם 206", היכן הוא נמצא וכיצד ניתן לעבור דרכו, ואולם אינם מצליחים בכך. תחילה סייעה פרקליטות המדינה בהעברת המידע למשיב, ואולם לאחר שהפניות חזרו ונשנו, הודיעה בשם המשיב, כי את כל הפניות יש להעביר אך ורק דרך המת"ק הפלסטיני. כלומר, על תושבים שמגיעים ל"חסם תמר" ואינם יכולים לעבור, ללכת למת"ק הפלסטיני, להלין על כך, ולקוות שהודות לכך מתי שהוא המחסום יפתח.

46. בערב שבת, 22.11.2024, פנתה האגודה בכתב למחלקת הבג"צים וליועמ"ש איו"ש, ומסרה כי בלית ברירה תשוב ותפנה לבית המשפט, משום שהמשיב אינו מקיים את התחייבותו. סמוך לאחר מכן השיב יועמ"ש איו"ש, כי "התקלות" שדווחו אינן מוכרות, וככל שאירעו הן נקודתיות, ומכל מקום – כל פנייה יש להעביר, כאמור, דרך המת"ק הפלסטיני. חצי יממה לאחר שמגבלות התנועה נכנסו

לתוקף, וכשלוש התושבים הועמדו, כאמור, שתי נקודות כניסה ויציאה בלבד (אבל באשר לאחת מהן לא ידעו כלל איזו היא והיכן היא נמצאת), צורף סוף סוף תצלום אוויר, בו סומן "חסם 206".

העתק ההתכתבות בעניין "שבת חיי שרה" מיום 22.11.2024 מצ"ב ומסומן ג'.

47. הנה כי כן, אף כשמדובר באירוע ידוע מראש – אירוע שאלפים רבים לוקחים בו חלק מדי שנה בשנה – שתוכן שבועות מבעוד מועד, והמשיב נערך לו, הצו לא פורסם בזמן, וממילא לא פורסם אלא נמסר רק במענה לעתירה לבית המשפט הנכבד בלילה, שעות לפני כניסתו לתוקף. בשטח היה קושי ממשי ליישם אף את ההוראות המיטיבות שבו, שכן החיילים כלל לא הכירו אותו. לא זו אף זו – כיוון שהצו נמסר לאגודה בחצות הלילה, סמוך לכניסתו לתוקף, לתושבים לא עמדה עוד אפשרות להעמיד את הוראותיו לבחינה משפטית.

48. אם כן, הטלת מגבלות תנועה בעלמא, ללא פרסום ברור ואפקטיבי של צו בכתב, כפי שמורה הנוהל, בלי שמידע מהימן ורשמי יגיע לכפופים לו, גורם לא רק לפגיעה שרירותית בזכויות אדם, אלא גם לשגיאות בהעברת מידע בשרשרת הפיקוד ואל החיילים בשטח. הדבר מוביל בהמשך לאכיפה שרירותית ושגויה של החלטות והוראות עמומות בדבר מגבלות תנועה, ללא קבלת החלטות בהליך מושכל, ובלי שאפשר יהיה להבין את ההחלטות ולאתגר אותן.

בטרם חתימה – לעניין זכות העמידה

49. המשיב טוען בתגובתו, כי יש לדחות את העתירה על הסף בהעדר זכות עמידה. נתייחס בקצרה לטענה זו, שנראה כי נזרקה לקלחת "על כל מקרה", אף על פי שאינה במקומה.

50. העתירה אינה עוסקת במגבלת תנועה קונקרטית ובמיקום מסוים. היא הוגשה על ידי שורה של ארגוני זכויות אדם, שמעורבים ומטפלים בפניות ובהליכים משפטיים בעניין חסימות הדרכים והיישובים בגדה המערבית, על השלכותיהם הנרחבות, ועניינה במדיניות המשיב, שאותה הוא אינו מכחיש.

51. המשיב אינו חולק על כך שמדיניות מגבלות התנועה, אופן קבלת ההחלטות בנושא, וכן שקיפות ההחלטות ופרסומן, קרי – הפרוצדורה והסדרים לקבלת החלטות בעניין – הם עניינים בעלי משקל, המשליכים על זכויות האדם של האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית בכללה, באופן משמעותי. עוד מוסכם, כי על החלטות אלה ואופן קבלתן לעלות בקנה אחד עם חובות המפקד הצבאי מכוח המשפט הבינלאומי הפומבי, עם עקרון החוקיות ועם עקרונות המשפט המינהלי. כל אלה, החל מאיסוף המידע הקודם להחלטה על הגבלת תנועה, דרך שקילת כל השיקולים הנדרשים והתייעצות כנדרש בקבלת ההחלטה, וכלה במתן זכות שימוע לנפגעים ופרסום הצווים באופן אפקטיבי. מכאן דומה, כי אין מחלוקת לעניין האינטרס הציבורי המובהק לאפשר ביקורת שיפוטית על מדיניות והתנהלות המשיב בכל הנוגע לאופן קבלת ההחלטות, תקינות ההליך במישור המשפט המינהלי ופרסומם של הצווים.

52. המדיניות השיפוטית בסוגיית זכות העמידה הושפעה מתפיסות היסוד הערכיות בדבר מקומה של ביקורת השיפוטית בהגנה על שלטון החוק ובפיקוח על תקינות פעולתו של המינהל הציבורי (ראו מבין רבים: בג"ץ 651/03 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יו"ר ועדת הבחירות**, פ"ד נז(2) 62, 68 (2003); דנג"ץ 4110/92 **הס נ' שר הביטחון**, פ"ד מח(2) 811, 812 (1994)).

53. כך נקבע גם בהקשר לעמידה על זכויותיהם של התושבים המוגנים, הכפופים להחלטות המשיב ולמרות המשטר הצבאי: "על פי ההלכה הנוהגת עמנו מזה עשרות בשנים, נתונה לעותר ציבורי זכות עמידה ככל שהדבר נוגע לקידומו של שלטון החוק, לאכיפתם של עקרונות חוקתיים, וכן כאשר יש לתקן פגם מהותי שנפל בפעולת המינהל הציבורי" (בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת**, פסקה 36 לפסק דינה של הנשיאה חיות (9.6.2020)). בית המשפט הנכבד, והדברים ידועים, דן פעם אחר פעם בעתירות שעניינן מדיניות או נוהל (או העדרם), או אי סדרים שלטוניים, הפוגעים בזכויות התושבים המוגנים (ראו, מבין רבים מאוד: בג"ץ 3278/02 **המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה המערבית**, פ"ד נז(1) 385 (2002) (בעניין תנאי המעצר במחנה עופר); בג"ץ 7891/07 **תנועת "שלום עכשיו" נ' שר הביטחון** (18.11.2013) (בעניין אכיפה נגד בנייה על קרקעות פרטיות); בג"ץ 5918/16 **עמותת קו לעובד נ' ממשלת ישראל** (21.12.2020) (בעניין תשלום דמי מחלה לעובדים פלסטינים); בג"ץ 8732/20 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משטרת ישראל** (3.1.2022) (בעניין הצפיפות במחסום 300); בג"ץ 3558/23 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ראש המינהל האזרחי** (תלוי ועומד) (בעניין מנגנון החזר כספי ערבות שהופקדו על ידי עצורים פלסטינים); ועוד ועוד).

54. בענייננו ציבור הנפגעים הוא גדול מאוד – כלל תושבי הגדה המערבית המוגנים – והעתירה עוסקת בכלל הצווים שאותם יש לפרסם לגבי כלל מגבלות התנועה בגדה. כאמור, אין מחלוקת שהעתירה משקפת אינטרס ציבורי בשמירה על סדרי מינהל תקינים ועל זכויות אדם. האוכלוסייה שנפגעת מהגבלות התנועה גופן ממילא אינה מכירה את רזי הדין וההליך המינהלי והנהלים הצבאיים המנחים בעניין באופן קבלת ההחלטות וחתירת הצווים. בנוסף, העדר אמון במערכות הממשל של המשיב, ופערי כוחות ברורים בין המשיב לבין התושבים המוגנים הכפופים לו, מייצרים מטיבם רתיעה מפני עימות חזיתי עם רשויות הכיבוש בסוגיות של מדיניות רוחבית.

55. בית משפט נכבד זה עמד לא פעם לא רק על זכות העמידה של עותרים ציבוריים, אלא אף על החשיבות שבעתירות המוגשות על ידם, העומדות על זכויותיהם של אנשים מוחלשים, שלעתים נכונים הם "להיכנע לגורלם", כלשונו של המשנה לנשיא חשין, ולשאת "בהכנעה שבדלית-ברירה" את הפגיעה בזכויותיהם. "אנו לא נסכים" לכך, פסק, והוסיף כי הודות לארגוני זכויות האדם העותרים, "נתמזל מזלנו ונתגלגלה זכות לידינו להגן על צלם האנוש" (בג"ץ 4542/02 **עמותת קו לעובד נ' ממשלת ישראל**, פ"ד סא(1) 346, פסקה 5 לפסק דינו של המשנה לנשיא חשין (2006)); וראו גם: בג"ץ 11437/05 **קו לעובד נ' משרד הפנים**, פ"ד סד(3) 122, פסקה 15 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2011)).

מן הטעמים האלה, בהצטרף אל הטעמים שנפרסו בעתירה, בית המשפט הנכבד יתבקש ליתן צו על תנאי, ולקבוע את העתירה לשמיעה בהקדם.

21 במאי 2025

רעות שאער, ע"ד

ב"כ העותרים